

Plezalec s skrito umetniško dušo

Marjan Manfreda - Marjon
(1950–2015)

Tone Škarja

"Ne vem, kako bi izgledalo življenje brez srečel!"

To je stavek iz deset strani dolgega poglavja, ki ga je Marjon napisal za knjigo *Everest* (Mladinska knjiga, 1981). Kratko poglavje za veliko dejanje, pravzaprav ključno. Eno najbolj dramatičnih pripovedi iz bojev z gorami, s kratkimi stavki, kot je Marjon tudi govoril, a polnimi vsebine.

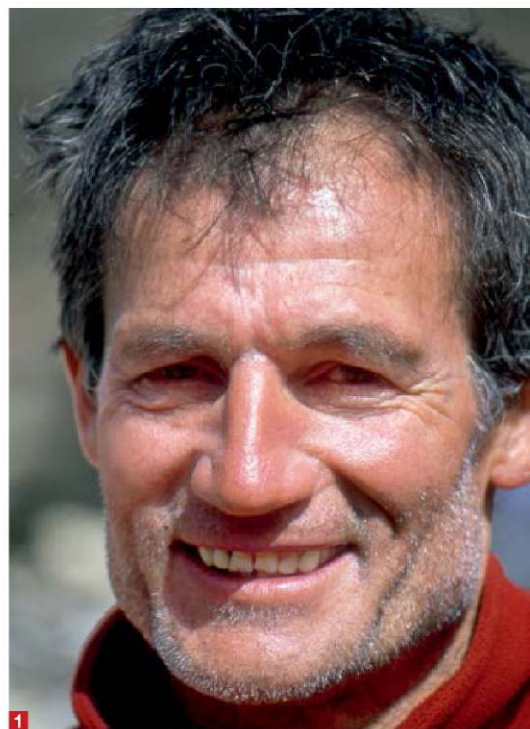
Prejšnji dan, 9. maja 1979, sta z Vikijem (Grošljem) našla prostor in postavila prvi šotorček tabora 5, 8120 m. Že do tam ni šlo gladko. Ob veliki višini še sneženje in megla, plezanje po zasneženih, kot strešniki nagnjenih skalah in na koncu, ko ju sto metrov niže zapusti tovariš, še Marjonov sestop po odloženi tovor (kuhalnik, posoda, hrana), brez katerega ne bi bilo nadaljevanja. "Nepori na tej gori res včasih presegajo človeške moči," ga Marjon pri sebi opraviči.

Sledi 10. maj z uganko, kako priti na greben. Vikiju zataji ventil na kisikovi jeklenki, vendar počaka Marjona, ki išče prehod čez visoko skalno stopnjo, in ga s tridesetmetrsko vrvjo varuje. Pri prvem poskusu Marjon zdrsne in se po čudežu ustavi. Od tod uvodni stavek. Premišljuje o solo vzponu. A z osemnajst kilogramov težkim nahrbtnikom ne more v ozek kamnin, ki reže zgornji del stopnje, s tem pa odpade tudi kisik in upanje na vzpon: "To pomeni, da ne bova uspela, da nobeden od naju ne bo uspel. Vseeno pa se mi zdi, da tukaj ne smeva, ne moreva odnehati. Zavarovati morava prehod na greben, za druge, za tiste, ki prihajajo za nama." Zdaj ima kisik varujoči Viki. "Peta težavnostna stopnja na višini 8200 metrov," zapiše Marjon. Sname debele rokavice, obdrži le tanke: "Bežno pomislim na posledice, vendar se mi v tem trenutku to ne zdi pomembno." Tik pred koncem še

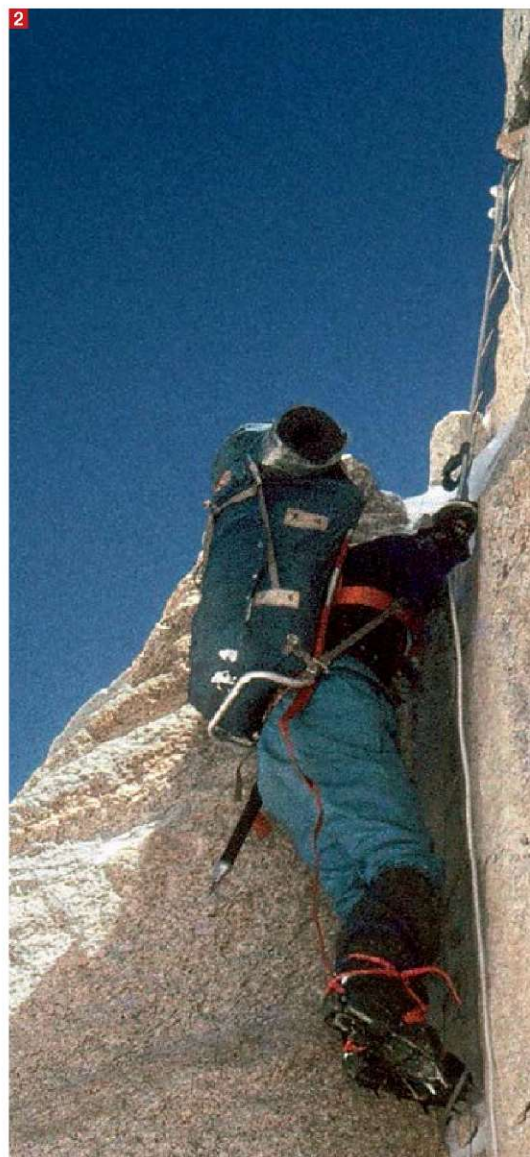
trikrat zdrsne in šele s četrtem poskusom doseže rob stopnje – od takrat Marjonova stopnja. Še klin, vanj vrv, da drugim ne bo treba snemati rokavic, po lažjem terenu proti grebenu, do "ledenega" sonca, kot mu je rekel, a vendar sonca, in potem nazaj sestop in spust in za Vikijem v tabor 5. Dve uri pozneje opazi, da so prsti trdi in za delo neuporabni. Najprej jok iz obupa, potem trezno premišljevanje, tehtanje: "Če se odločim za vrnitev, izničim vse dosedanje napore, prizadevanja, odrekovanja. Če se odločim za nadaljevanje, morda dosežem cilj, za katerega sem živel, v katerega sem verjel. [...] Imam sploh pravico, zavestno se podajati v nekaj, za kar že vnaprej vem, da se bo slabo končalo? Vrnil se bom v bazo."

Z nočjo je bil v taboru 1, v votlini na sedlu Lho La. Samo štiri ure z 8120 na 6050 metrov, takšna je bila ta dirka za življenje. Le dobro uro nazaj, še na Zahodni rami: "Sonce zahaja za verigo belih vrhov. Moral bi biti pesnik, pisatelj, da bi znal opisati lepoto trenutka. Zdi se mi, da tokrat prvič na tej gori uživam ob pogledu na to mogočno skrivnostno pokrajino. Vračam se. Čeprav je to pot v življenje, je moja najtežja."

V enki smo čepeli ob Marjonu, ko mu je Igor (Tekavčič) ogreval prste. Požiral sem solze, grizel ustnice. Kaj smo naredili gori, kaj ji je naredil Marjon, da ga je tako udarila? Čemu toliko solza? Kakšen smisel ima vse to?

1

2

"Kako dolgo mu boš grel prste, Igor? Celo noč?" "Celo noč."

Tri dni za tem prineseta Nejc in Andrej nekaj kamenčkov z vrha Everesta – tudi za Marjona. Brez njega jih najbrž ne bi mogla. Helikopter 18. maja odpelje Marjona, Vikija, ki je pomrznil v noge, in zdravnika Mumo (Evgena Vavkna). Pozimi enkrat razglasijo ekipo Everesta '79 za najboljšo športno moštvo tistega leta, Marjonu pa podelijo posebno priznanje za viteštvo, za požrtvovalnost, oboje edinkrat v vsej zgodovini slovenskega in jugoslovanskega alpinizma. Zgodbo z Everesta sem uporabil, ker najbolje kaže Marjonov značaj in

1 Marjan Manfreda - Marjon

Foto: Tone Škarja

2 Marjonova poč med T1 in T2, odprava Everest 1979 Foto: Tone Škarja

3 Marjon in Janez Dovžan tik pod 8000 metri, odprava Makalu 1975

Foto: Stane Belak - Šrauf

dragocenost. Redkobeseden, zavezan cilju, polno odgovoren zase in za druge, skrita umetniška duša. Seveda sem ga poznal že prej, najbolj kot Šraufovega (Stane Belak) mlajšega soplezalca. Kdor je uspešno plezal s Šraufom, je postal znan. Čeprav je v Zahodnih Alpah plezal tudi z drugimi, je bila ta naveza jamstvo za pot v Himalajo. Kljub mladosti je bil vrhunski alpinist v generaciji takoj za mojo in ki je preplezala stvari, ki jih mi še nismo.

Prvi odpravi na Makalu leta 1972 je sledil Kangbačen 1974. Bil je v drugi skupini (z Janezom Dovžanom in Francem Jeromnom), ki je od vseh treh najbolj suvereno dosegla vrh. Na povratku sem njega in Dovžana razočaral, ker sem jima po ukazu zveznega oficirja prepovedal že obljubljeni Beli val: "Vseeno lahko gresta, a le, če bosta zagotovo uspela in se tudi vrnila." Nedovoljene vzpone je nepalska vlada takrat kaznovala z nekajletno

prepovedjo za državo kršiteljico (zdaj je odgovornost osebna). Kot takrat še danes ne vem, ali sem bil bolj vesel, da sta s sedla obrnila za nami, ali razočaran, ker se nista obrnila h gori. To je bil zadnji dan, ko smo zapuščali nevarno goro, in samo oddahnil sem si, ko se je zadnji odmaknil od visečih serakov. Misel na Beli val je pa ostala. Še vedno je nedotaknjen, beli ideal, morda bolj vreden občudovanja kot človekove stopinje.

Le leto za tem – jeseni 1975 – je na Makalaju Marjona spet pričakala posebna zgodba. Šlo je za prvi slovenski osemtisočak in po dotlej še ne preplezani južni steni. S Šraufom sta bila prva naveza za vrh (kot štiri leta pozneje na Everestu z Vikijem). Na zadnjem taboru je Marjon ugotovil, da je njegova jeklenka prazna, torej je šel Šrauf sam naprej. A ko je bil na vrhu, je spodaj na grebenu zagledal Marjona, ki se brez jeklenke muči za njim. Počakal

Marjon v zgornji Marjonovi poči, Everest, 10. 5. 1979 Foto: Viki Grošelj

Marjon zapušča tabor 5 , odprava Everest 1979 Foto: Viki Grošelj

Marjon na poti proti taboru 5, odprava Everest 1979 Foto: Tone Škarja

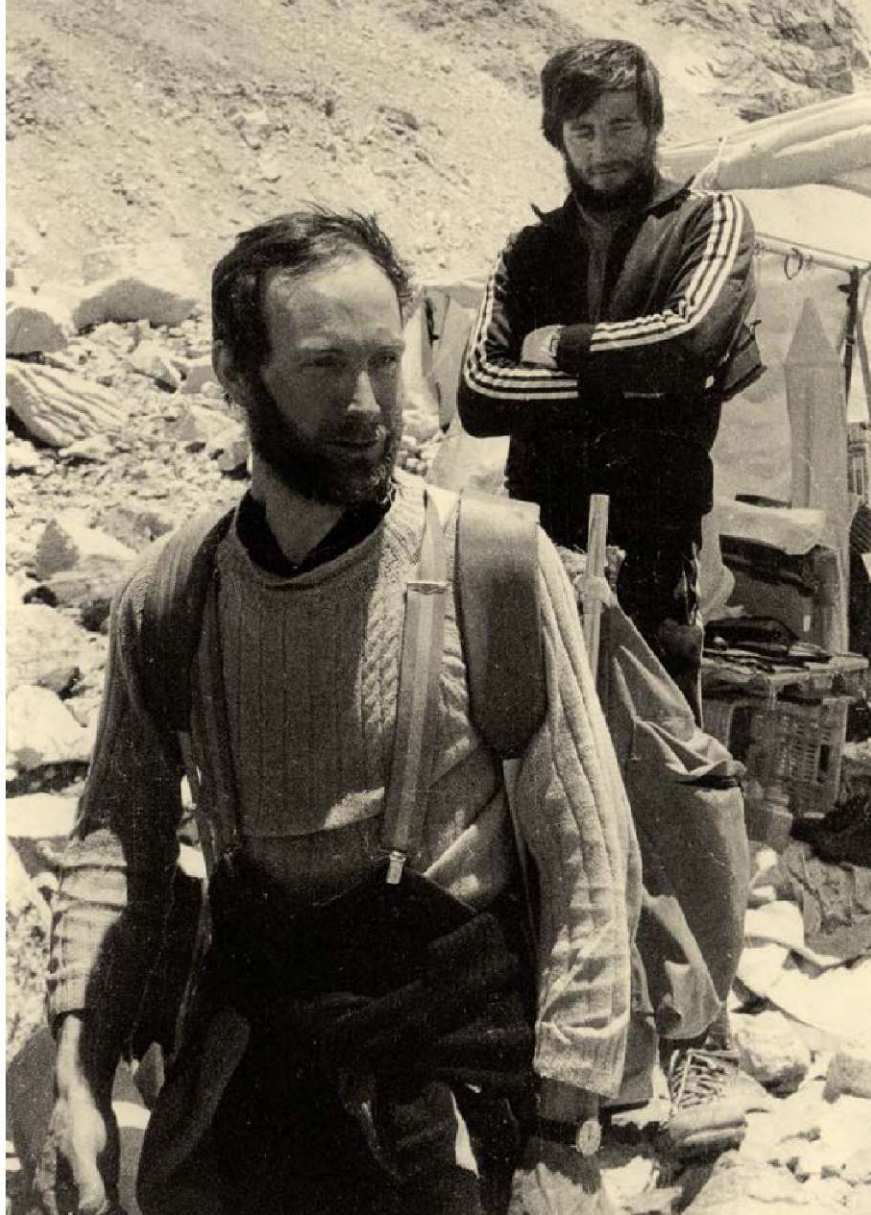
Beli val (White Wave/Anideša Čuli), 6808 m Foto: Tone Škarja

ga je, do takrat prvega, ki je na tako visok vrh priplezal brez dodatnega kisika. Plačilo je bilo dvojno: slava in izguba prstov na nogah. Odličen film

Pomembnejši vzponi in odprave:

- 1966 – Mali Oltar, Severni steber, prvenstvena, soplezalec Peter Gros
- 1972 – odprava Makalu (8463 m), Himalaja
- 1973 – Velika Črna stena Triglava, spominska smer Marjana Zorča, prvenstvena, soplezalec Stane Belak
- 1974 – Kangbačen (7903 m), Himalaja, vrh, soplezalca Janez Dovžan in Franc Jeromen
- 1975 – odprava Makalu (8463 m), Himalaja, vrh brez dodatnega kisika, soplezalec Stane Belak
- 1976 – Mala Črna stena Triglava, prvenstvena, soplezalec Janez Dovžan
- 1977 – Yérupaja, Andí, Cordillera Huayhuash, Vzhodna stena, prvenstvena, vršni greben (6632 m), soplezalec Janez Dovžan
- 1979 – odprava Everest (8848 m), Himalaja
- 1981 – odprava Lotse (8516 m), Himalaja
- 2004 – odprava Daulagiri (8167 m), Himalaja, soplezalca Marija in Andrej Štremfelj
- 2005 – odprava Ama Dablam (6856 m), vrh, Himalaja

Vir: Slovenski planinski muzej

Rada Riedla se končuje s pretresljivim prizorom, ko Marjonova roka krčevito stisne rjuho bolnišnične postelje. Malo hudega mu je bilo prihranjeno. Štiri leta za Makalujem je prišel Everest z uvodno zgodbo. "Zanima me le najboljše," je rekel nekoč, pa tudi: "Vse nevarnosti so v meni, sam odločam, kam in v kaj se podajam." Takrat je izgubil nekaj členkov na rokah. Drago plačilo za uradno priznanje požrtvovalnosti. In še dve leti za tem: Lotse – južna stena. Četrto stoletja ga ni bilo v Himalaji. Plezal je sam, vodil, vozil vlake, motor in kolo in skrbel za svoje. Če plezaš sam, imaš vse v svojih rokah. Tega vodila starejših alpinističnih duš se je oprjel kot nihče drug. Mimo njegovih napol smejočih in napol otožnih gubic, zadnja leta že gub, nisi kaj daleč prišel. Samotni filozof! Nobenega veselja ni brez plačila in nobena žalost ni samo črna, mi je nekoč rekel. Leta 2004 sem ga spet srečal v Himalaji, ko se je vračal z zanj

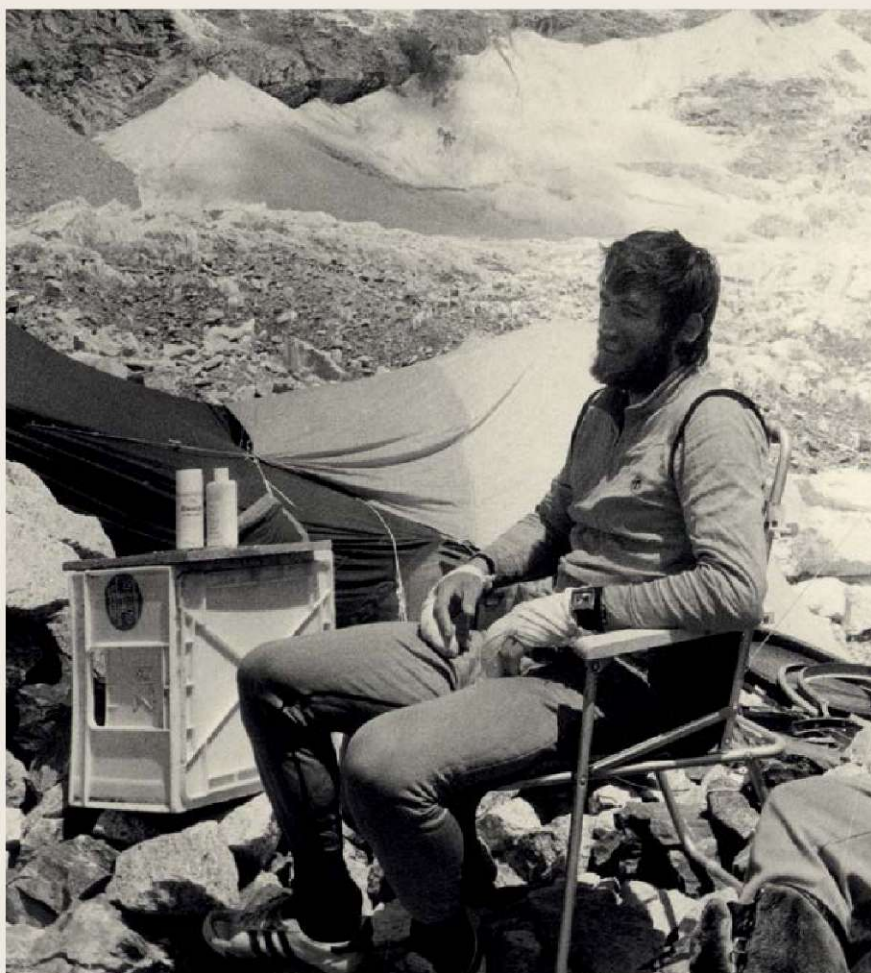
uspešnega vzpona na Daulagiri. Še leto pozneje – 2005 – sva bila skupaj na jubilejni odpravi na Ama Dablam v spomin na Makalu 1975. Po svoje je prav on simbolno ponovil svoj samotni vzpon na Makalu, ko je od vse ekipe prvi in sam prišel na vrh. Leta 2007 smo šli ponovno na Kangbačen, tokrat s ciljem, da uresničimo idejo, ki jo je leta 1974 dal prav Marjon: splezati na vrh po direktni smeri, ne po dosedanji dolgi in nevarni obvoznici: trenirani alpinisti in moderna oprema bi to zmogli. A pristopni ledenik je bil videti preveč neprijeten, pa smo se raje obrnili k tehnično zahtevnim, a nižjim vrhovom v soseščini, pa še prej smo lahko končali odpravo. Bili smo sicer uspešni. Leta 2009 sem ga pogrešal na spominski odpravi pod Everest, 30 let po našem vzponu. Moral bi biti zraven, saj smo slavili uspeh, ki mu je prav on odklenil zadnjo ključavnico. Sicer sem ga pozneje kdaj pa kdaj še srečal, a prav

Marjon in Šrauf po vrnitvi z vrha Everesta
Foto: Rade Kovačević

v družbi sem bil nazadnje z njim jeseni istega, jubilejnega leta. Naš himalajski zdravnik Damijan (Meško) je povabil manjšo družbo in še posebej Marjona na "žago", kot pravi svoji hišici na Notranjskem. Marjon, poet v rezbarjenju lesa, mu je prinesel eno od svojih del, požel pa je občudovanje, ker je prijezdil na konju, čeprav jeklenem. Vsi drugi smo se namreč pripeljali z vozovi, pločevinastimi, seveda. Na ravnih poteh je preprosto, na križiščih življenja pa nikoli ne veš, kdo bo tebi prekrižal pot, se ti pridružil, boš ti komu presekala njegovo smer ... Kljub Marjonovemu modrovanju, kako je vse v samem človeku, in kljub njegovemu polnemu življenju je bil čas od leta 1950 do 2015 zelo kratek, vendar prežet z njegovim spoštovanjem vseh milosti. ●

Slovo nasmejanega, drznega fanta

V davnih šestdesetih letih je bilo. Kočo v Tamarju so zjutraj zapuščali še zadnji plezalci, namenjeni pod Mojstrovke, Travnik, Šite in Jalovec. Ostal sem sam, ker soplezalca ni bilo, a vendarle nisem bil povsem sam. V kotu velike jedilnice je sedel fant, komaj kaj mlajši od mene. Tudi on je ostal sam. "Sem Marjon," reče, sam pa mu povem, da sem Mitja z Jesenic in da poznam njihovega Tinčka (Zupančiča) z Bohinjske Bele, takrat člana našega alpinističnega odseka. Eden mojih najkrajših pogovorov je bil rojstvo plodnega alpinističnega sodelovanja, vse tja do Marjonovih znamenitih odhodov v Himalajo. Takrat sta nama življenjska kompas pokazala vsakemu svojo pot, čeprav sva se še velikokrat srečevala na gorskih poteh. Tistega dne v Tamarju sva se hitro zmenila in začelo se je najino plezalsko druženje. Prijateljsko in uspešno. Raz Jalovca naju je zaznamoval, potem pa vse tja do velikih sten Zahodnih Alp tudi povezoval. Sam sem hodil služiti v jeseniško železarno, Marjon pa v vzdrževalno delavnico na jeseniški železniški postaji. Vmes, med mojimi obrati in njegovo delavnico, je bil le velik niz železniških tirov, ki so naju ločevali, in ločevali so naju seveda tudi tisti dnevi, ko nama ni bilo dano odriniti v gore. Pa so tudi ti prišli. Kolikor jih je bilo, sva jih morala bogato in temeljito izkoristiti. Hitro, hitreje, najhitreje ... Tudi na račun varnosti, ki pa sva ji stregla z medsebojnim zaupanjem. Marjon je bil vrhunski plezalec, videti ga na delu pa je bilo popolno zadovoljstvo. Tudi zato sva za tiste čase v komaj umljivih časih zlezla Zajedo Šit, Aschenbrennerja in njegovo Varianto v Travniku, pa Ljubljansko v Triglavski steni (drugo ponovitev) in še kaj. Kot prvi smo pozimi skupaj s Šraufom (Stane Belak) zlezli Krušičevo smer v severni steni Špika, medtem pa naju je alpinistična pot zapeljala tudi v Zahodne Alpe. Nad Chamonixom nama je uspelo v Brenvi (Mont Blanc) splezati smer Major, v Freneyih Centralni steber, v Les Droites Couzyjev steber in v severni steni Druja smer Allain-Leininger. Potem se je naša alpinistična družba odpravila v Hindukuš, Marjon pa k vojakom. Nasmejani fant z Bele se je poslovil zvest svojemu načinu življenja, v akciji, vendar je tokrat spregledal usodno

znamenje. Nesrečni slučaj je pretrgal bogat ustvarjalni niz, ki je z vrhov gora segal v domačo kiparsko delavnico in za pisalno mizo, kamor je odlagal popisane liste, od katerih jih veliko poznamo iz knjige *Ledeno sonce*. V njej, v tej knjigi, je ves on, kakršen je bil in kakršen bo, tudi po njeni zaslugi ostal vedno med nami, ves naš, vendar tudi veliko ime alpinistične zgodovine. Tja ga umeščata predvsem njegovi veliki dejanji na Makaluju (višinski rekord brez dodatnega kisika) in na Everestu, na katerem sta z Vikijem Grošljem odprla pot do uspeha naši zmagoviti odpravi leta 1979. In še nekaj osebnega. Izmed tistih, s katerimi sem se v svojem alpinističnem življenju najpogosteje navezoval na vrvi, je za Šraufom zdaj odšel še Marjon. Stene Igllice nad domačo vasjo, kjer se je začela njegova pustolovščina in kamor je ves čas rad zahajal, zdaj pogrešajo drznega fanta, visoke gore naokrog, njegove ljube znanke, pa žalostno sklanjajo, kot bi rekel pesnik, doma ne daleč od tod,

Marjon po vrnitvi v bazo Everesta
Foto: Rade Kovačević

svoje sive glave nad skromno božjo njivo pri farni cerkvi na Bohinjski Beli.

Mitja Košir

Malo drugače o Marjonu

Na odpravah sva bila z Marjonom večkrat skupaj v šotoru, prvič v baznem taboru pod Makalujem leta 1972. Takrat sem ga bolje spoznal, saj sva se včasih pogovarjala pozno v noč. Medtem ko je sveča nemirno osvetljevala šotor in je zunaj snežilo, sva od običajnih pogovorov o našem plezanju večkrat zašla v povsem drugo področje. Pogovarjala sva se o umetnosti. Veliko me je spraševal, zlasti o likovni umetnosti. Prvič sem spoznal, da ni samo izjemen alpinist, osredotočen le na plezanje, ampak da ga zanimajo tudi glasba, pisanje in kiparstvo. Takrat

1

2

sva precej čustveno poslušala Slovenski oktet. Daleč od doma, ko smo bili čisto odrezani od sveta – z domom nas je povezal le poštar, ki nam je vsakih nekaj tednov prinesel pisma, je zvenela ta glasba nenavadno lepo, veselo in žalostno obenem.

Pod Kangbačenom sem imel s seboj kasete različnih skladateljev klasične glasbe. Takrat smo bili v šotoru trije, poleg naju še Stane Belak - Šrauf. Ko je Marjon slišal Beethovnovno *Peto simfonijo*, ga je čisto prevzela, vedno znova jo je hotel poslušati, Šrauf pa je vsakokrat, ko sva prižgala kasetar, kljub slabemu vremenu zbežal ven, češ da ga ta hrup spravlja ob živce, in še dolgo sva poslušala njegov pester samogovor, ki se je skupaj z najinim krohotanjem zanimivo dopolnjeval z mogočno glasbo simfonije. Po prihodu domov si je nakupil veliko plošč in kaset s klasično glasbo in večkrat mi je pripovedoval, katere skladbe najraje posluša. Vse bolj pa ga je zanimalo tudi kiparstvo, na njegova vprašanja sem mu svetoval nekaj osnovnih stvari. Začel je rezbariti v les. Strokovno mu je največ pomagal kipar Marjan Keršič - Belač, delal je malo plastiko, največ človeško figuro in v naslednjih letih je naredil veliko kipov. Vedno bolj so bili zanimivi z zanj značilnimi razmerji med deli telesa. Imel sem občutek, da je v vsakem novem kipu iskal nek svoj lepotni kanon, nek idealen lik

(predvsem ženski), ki ga je nosil v sebi in ga vedno znova poskušal upodobiti. Tako sem o Marjonu spoznal stvari, za katere so vedeli le njegovi najbližji prijatelji. Svoj občutek za opisovanje dogodkov in spraševanje o smislu plezanja je izjemno izrazil v knjigi *Ledeno sonce*. Zadnje poglavje v knjigi, ki ga je naslovil *Prag večnosti*, začne z odstavkom: "Tako se torej to konča: zdrneš, padeš, letiš, obležiš – in isti trenutek prestopiš prag večnosti, o katerem nisi hip pred tem niti slutil, da obstaja kje v bližini." In na koncu poglavja, ki sem ga pred dnevi ponovno prebral, sem si moral obrisati solze.

Vseeno še nekaj o plezanju

Z Marjonom v domačih stenah nisva bila velikokrat na isti vrvi. Vseeno sta mi dva vzpona, ki sta si bila zelo podobna, ostala v spominu. Na Vršiču sem ga srečal, ko je sam sedel pred kočjo, in vprašal sem ga, če bi šel kaj plezat. Takrat je bil v JLA. Seveda je bil takoj za to, pograbil je nahrbtnik in sva šla čez Sleme pod smerjo Debelakove v Mojstrovki. Pod steno pa, ko sva se hotela navezati: "Ja, a nimaš štrika?" "Ne, sem mislil, da ga imaš ti."

Pa sva smer splezala vsak po svoje in hitro sva bila čez, saj nama ni bilo treba varovati. In potem, leto pozneje, se nama je zgodilo isto pod Jugovim

1 Bežni Marjonov portret s svinčnikom iz leta 1972 Skica: Danilo Cedilnik - Den

2 Marjon je požel občudovanje, ker je prijezdil na konju, čeprav jeklenem ... Foto: Tone Škarja

3 Marjon in Stane Belak - Šrauf v snežni luknji, odprava Makalu 1975 Foto: Janez Dovžan

4 Marjon na vršnem grebenu Yerupaha Grande, leta 1977 Foto: Janez Dovžan

stebrom v Triglavski steni. Dopoldne smo imeli tečaj za pripravnike, potem pa sva pohitela pod Steno. Ista vprašanja, isti odgovori, oba sva mislila, da ima vrv v nahrbtniku soplezalec. Jaz sem imel kladivo in nekaj klinov za prikaz varovanja za pripravnike, Marjon pa nekaj podobnega.

Dobro, te robe ne potrebujeva, če ni vrvi, pustiva jo pod Steno, dol grede jo pobereva. Začela sva plezati, vsak po svoje sva iskala prehode in se hitro dvigala. "Tukaj nekje je padel Jug," mi je zaklical enkrat vmes, sicer pa sva bila tiho, osredotočena na plezanje. "Nama vsaj ne bodo mogli očitati, da solirava, saj sva dva," mi je malo pod vrhom zaklical in se glasno režal. (V tistem obdobju je bilo precej pisanja in gorjenja o neodgovornosti solo plezanja.) Pozno popoldne sva priplezala na pot čez Plemenice. Če bi varovala, bi naju lovila noč, tako pa sva imela

še dovolj časa. Sedela sva na travi, nič nisva govorila in nikamor se nama ni mudilo.

Zelo sva bila povezana tudi brez vrvi.

Danilo Cedilnik - Den

Moje gorniško druženje z Marjanom Manfredo - Marjonom je trajalo več kot štirideset let. Bila sva člana istega alpinističnega odseka, ljubljanske Matice, in iste postaje gorske reševalne službe, GRS Ljubljana. Skupaj sva se udeležila kar štirih himalajskih odprav. Že na prvi, na Makalu leta 1975, mu je, po prvenstveni smeri v južni steni, uspelo doseči vrh brez uporabe dodatnega kisika. To je bila za nas izjemna motivacija, ki je nedvomno pripomogla, da nas je za njim in Šraufom še pet doseglo vrh.

Še najbliže sva si bila, tudi osebno, štiri leta pozneje, ko sva na zahodnem grebenu Everesta postavila zadnji višinski tabor in se pripravljala na poskus prodora proti vrhu. Preplavljalo naju je noro upanje, hrepenenje in želja po uspehu. A vse to ni bilo dovolj. Preveč sva se zamudila s plezanjem pete težavnostne stopnje na višini 8200 metrov. Trikrat je zdrsnil v zahtevni prečnici, trikrat sem ga zadržal z vrvjo. Več kot dovolj, da bi odnehala. A za njegovo gorenjsko trmo očitno še ne dovolj. Poskusil je še četrtič – in

uspel! Preplezal je eno ključnih mest, ki je drugim omogočilo pot na vrh. Zaradi omrzlin, mojih prvih, njegovih že tretjih, sva se morala vrniti v dolino. Brez vrha, a z dobrim občutkom, da sva naredila, kar je bilo v najinih močeh, da bo prijateljem za nama laže. Nejc (Zaplotnik), ki je nekaj dni pozneje z Andrejem (Štremfelj) dosegel vrh, se nama ne bi mogel lepše zahvaliti kot s tem, da nama je prinesel kamen z vrha. Skupaj sva morala v bolnišnico. Nove amputacije je stoično prenesel, mi pa ne bi bili pravi prijatelji, če ga ne bi zbadali s tistim na videz grobim, a še kako čutečim humorjem, rekoč, da Himalaja pač ni zanj, ker se z vsake odprave vrne kak centimeter krajši ...

Z užitkom nas je demantiral dve leti pozneje, ko je bil med najboljšimi v južni steni Lotseja, pa leta 2004, ko mu je uspel vzpon na vrh Daulagirija, in še leta 2005, ko je na jubilejni odpravi ob 30-letnici Makaluja prvi dosegel vrh Ama Dablama, ene najlepših gora Himalaje.

Viki Grošelj

Ko še nisem dojel, da Miha Smoleja, mojega dolgoletnega soplezalca, ni več, je iznenada odšel še Marjon. Za vedno. Izgubil sem še enega dragega prijatelja in soplezalca.

Hudo mi je in zelo težko, tako kot še mnogim prijateljem s številnih odprav

v našem zlatem obdobju. Marjon nam je s svojim posebnim, prijetnim značajem zlezal pod kožo. Vračajo se mi prizori iz mnogih dni na potovanjih, pristopnih marših in iz tednov plezanja v zaledenelih stenah najmogočnejših gora na tem planetu. Bil je kot vitez iz omizja kralja Arturja ("kralja" Aleša), popoln v predanosti zastavljenemu cilju, pogumen, vztrajen in garač brez primere, brez taktiziranja pripravljen pomagati prijateljem ali odstopiti v skupno korist. Z Marjonovim odhodom se omizje pravih "vitezov" redči, izginja.

Na videz trd in predvsem neizprosno do sebe pa je bil nežna in čuteča duša. Razodel se je v svoji knjigi *Ledeno sonce*. Skozi zgodbe svojega gorniškega življenja nas popelje brez sramu v izpovedi globokih notranjih občutkov trpljenja in strahu, pa tudi veselja. Pretresljivo je njegovo razkritje, kako ni prebolel izgube bratranca, ki je omahnil v Kriški steni. Skupaj pa sem z njim na grebenu Belega vala doživljal neizmerno grenkobo in žalost, ko nama vodja ni dovolil nadaljevati še en dan vzpona na ta skoraj 7000 metrov visoki vrh poleg Kangbačena. Splezati na deviški vrh v Himalaji je vrhunec želja vsakega alpinista. Objeta sva jokala.

V izredno čast mi je, da sem lahko plezal z Marjonom, legendo takratnega časa. Doživljali smo mnogo več kot nudi šport, doživljali smo prave pustolovščine in stkali prijateljstva, saj je imel čas drugo dimenzijo,

počasi je drsel skozi naše bivanje in ta prijateljstva utrdil za večno. Veliko tega je zapisanega; živi v Marjonovi knjigi, v knjigah drugih prijateljev in v mnogih posnetkih, ki ne izgublajo sijaja. Tako Marjon ostaja z nami za vselej, zavedamo se, da brez njega marsičesa lepega in dragocenega ne bi bilo. Škoda, da ni vedel, kako smo ga občudovali in imeli radi, mi čudaki, ki tega največkrat ne znamo pokazati.

Janez Dovžan

Bil je pogreb in stal sem ob odprtem grobu, nekaj cvetja sem videl tam, šop rdečih nageljnov, pa modro nebo in gozd in bele stene nad njim. In Galetovec. Okrogla pločevinasta posodica – je mogoče, da je to vse, kar je ostalo za Marjonom? V njem je bilo toliko življenja, dobrovoljnosti, toliko srca, toliko moči, upanja, izkušenj in ljubezni. Poslavljam se od tebe, zdaj ko pišem te drobne spomine nate. Kdor bi rad spoznal Marjona, mora brati njegovo knjigo *Ledeno srce*. Milena se je najlepše poslovila od Marjona, ko mu je na grobu prebrala nekaj strani iz njegove knjige. Hodila sva skupaj po Nepal. Enkrat sem te dohitel na poti, že od daleč sem te zagledal. Sedel si ob poti, bil si sam in popravljal si si naramnice pri nahrbtniku. Prišel sem do tebe, nasmejati si se prijazno, kakor se je znal prijazno nasmejati samo Marjon. Rekel sem ti,

- 5 Marjon na zahodnem grebenu Everesta leta 1979 Foto: Viki Grošelj
- 6 Damijan Meško in Marjon na "žagi", 22. 9. 2009 Foto: Magda Šalamon
- 7 Člani jubilejne slovenske odprave na Ama Dablam leta 2005, med njimi tudi Marjon Foto: Janko Ažman
- 8 Snemanje oddaje o naravnih parkih, 2006, Marjon je drugi z desne. Foto: Janko Ažman

da greva naprej skupaj in spet si se prijazno nasmejal in si mi rekel: "Rajši bi hodil sam." To si mi povedal tako odkrito, da se mi je zaiskrilo v srcu. Razumel sem te.

Pa tisti povratek z Daulagirija. Izgubil sem se, nobene steze, neskončna karka in sama megla. Ko sem bil čisto izgubljen, se je za trenutek, res samo za trenutek, razkadila megla in pod seboj sem zagledal drobno postavo in rdeč nahrbtnik, bil je Marjon, zažvižgal sem mu na prste, pogledal je navzgor, počakal me je, prišel sem do njega – in potem sva hodila, tavalala, spuščala sva se po skalnih skokih, plezala, trikrat mi je Marjon nastavil svoje rame, da sem stopil nanje, izgubljala sva se, iskala pot, bila je megla in tavalala sva več ur. Bila sva utrujena, na koncu sva samo še molčala in hodila.

Tisti dan je na povratku končal svojo pot po Nepalju Jože (Šepič). Marjon je bil na tisti odpravi najbolj tesno povezan z njim, skupaj sta bila v šotoru in pozneje mi je večkrat rekel: "Greva obiskat

Slavko, Jožetovo ženo." Oba sva čutila dolg do Jožeta, da obiščeva njegov grob in njegovo Slavko. Dvakrat sva se odpeljala v Brkine. Toda nisva imela sreče, da bi našla Slavko, ni je bilo doma. Nabrala sva na travniku nekaj cvetja, šla sva na njegov grob, oddolžila sva se Jožetu, poslovila sva se od njega.

Enkrat, že predavnimi leti, sva obiskala Belača (Marjan Keršič) na njegovem domu. Marjon je imel s seboj veliko torbo in nisem vedel, kaj nosi v njej. Vprašal je Belača, če lahko pokaže nekaj svojih kipcev iz lesa. Marjon je odprl torbo in skoraj sramežljivo je vlekel iz nje svoje umetnine. Gledal sem, kako so lepo obdelani kosi lesa potovali iz Marjonovih rok, te roke so znale božati skalo in je na njih manjkalo nekaj prstov, sprejemale so jih Belačeve roke, ki so tudi vse življenje božale kamen in skalo. Belač je kipe ocenjeval in Marjonove oči so se iskrile.

Marjon, položil sem ti kato na grob. Za srečno potovanje. Za srečno vrnitev. Potujemo za teboj, Marjon, počakaj nas. Nekje na stezi sredi Nepala. In takrat mi boš rekel: "Greva na Galetovec," in se boš prijazno nasmejal. Hvala ti, Marjon, ker si bil moj prijatelj.

Damijan Meško

V trenutku, ko te doseže vest, da je za vedno odšel nekdo, s katerim si si bil blizu ali te je življenjska usoda z njim

povezala v prizadevanjih za dosego skupnih ciljev, se seveda v podzavesti hitro zavrtijo vsi pomembni trenutki iz takega druženja, predvsem pa tisti, ki so se še posebno vtisnili v spomin. Takšno je bilo najino delovanje v navezi pri vzponu v južni steni Makaluja leta 1972. Kot naveza sva vstopila v raz v steni in po začetnem raztežaju, ki sem ga opravil kot prvi v navezi, je vodstvo prevzel Marjon. Razmere so bile skrajno težavne, že se naju je lotevala misel, da bi odnehala. Pa je Marjon z njemu lastno vztrajnostjo zmogel zahtevnih sto metrov plezanja, potem je dosegel mesto vrh raza in na skali namestil fiksno vrv. To mesto smo poimenovali Marjonova skala. Od tu naprej se je začela težka plezarija za vse nas, ki pa sta jo v veliki meri opravila Marjon in Šrauf. Vezi, stkane na tej odpravi, so naju družile vse življenje. Izredno sem ga cenil kot alpinista ter kot zelo načelnega in zastavljenim ciljem popolnoma predanega človeka. Najine poti so se velikokrat križale v hribih in na prijateljskih obiskih. Za njegovo trdo zunanostjo športnika, ki si je prizadeval doseči popolnost v vseh dejavnostih, ki se jih je loteval, pa se je skrivalo njegovo mehko srce, ki se je ne nazadnje odražalo v njegovi skrbi za mater. To sem pri Marjanu vedno cenil in zato sem ga imel preprosto rad.

Janko Ažman